

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

Михайло КОЦЬ

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНА ТА ДИТЯЧА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**

Луцьк – 2023

УДК [159.9:62]:371.214.115

ББК 88.411 р30 2

К75

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 6 від 15 лютого 2023 р.)

Рецензенти:

А. В. Кульчицька, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету ім. Лесі Українки;

О. І. Остапйовський, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти

Коць М. О.

К-75 Психологія педагогічна та дитяча : методичні рекомендації до вивчення освітнього компонента. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 28 с.

У методичних рекомендаціях представлений зміст основних завдань для засвоєння освітнього компонента “Психологія педагогічна та дитяча” підготовки бакалавра спеціальності 012 Дошкільна освіта освітньо-професійної програми Дошкільна освіта факультету педагогічної освіти та соціальної роботи.

©Коць М. О., 2023
©Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2023

ЗМІСТ

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА.....	4
2. АНОТАЦІЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА.....	5
3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ).....	6
4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА.....	10
5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.....	12
6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ).....	14
7. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА.....	11
8. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.....	21
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ	26

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни За навчальним планом 2022 року
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка, 012 Дошкільна освіта, 012 Дошкільна освіта перший (бакалаврський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 1
		Семестр 2-ий
ІНДЗ: €		Лекції 30 год.
		Практичні 30 год.
		Самостійна робота 52 год.
		Консультації 8 год.
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання		українська

Інформація про викладача

Коць Михайло Онисимович

Науковий ступінь – кандидат психологічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Контактна інформація: тел. 0506004587, e-mail: Koc.Myhajlo@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

ORCID iD: 0000-0002-5607-0564

Google

Scholar

-

https://scholar.google.com.ua/citations?user=DzH1z74AAAAJ&hl=ru&oi=sra_0sg

Консультації відбуваються за графіком чергувань, кожну середу з 15.00 до 17.00 в ауд.201, корпус С. Якщо здобувачі освіти потребують додаткової консультації, то час узгоджується з викладачем заздалегідь.

2. АНОТАЦІЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація освітнього компонента.

Силабус ОК «Психологія педагогічна та дитяча» складений відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 012 дошкільна освіта, освітнього ступеня «бакалавр» та зорієнтований на формування у здобувачів освіти знань про особливості онтогенезису людської психіки та вплив на цей процес навчання та виховання.

ОК «Психологія педагогічна та дитяча» є прикладним, який входить до галузевих напрямків: «Психологія розвитку» та «Психологія діяльності». Окремі теми пов'язані з такими науками як: загальна психологія, педагогіка, фізіологія людини, філософія.

2. Пререквізити.

Попередні освітні компоненти, на яких базується вивчення ОК «Психологія педагогічна та дитяча» є: Загальна психологія та вікова психологія.

Постреквізити.

Освітні компоненти, для вивчення яких потрібні знання і уміння з ОК «Психологія педагогічна та дитяча» є: Патопсихологія, психогігієна та спеціальна психологія.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Розкрити основні фундаментальні положення та закономірності психологічної науки, а також озброїти слухачів міцними теоретичними знаннями з психології, які допоможуть їм сформуваати адекватну поведінку у відповідності до умов професійної діяльності.

Метою ОК «Психологія педагогічна та дитяча» є формування у здобувачів освіти сучасного уявлення про психологічну специфіку освітньої процесу та професійної діяльності педагога, про психічні процеси, психічні стани та індивідуально-типологічні особливості особистості та їх вікову динаміку;

Завданнями вивчення ОК «Психологія педагогічна та дитяча» є теоретична та практична підготовка здобувачів освіти з питань:

- предмета педагогічної психології, дитячої психології як закономірностей розвитку і виявлення психічних явищ та їх механізмів;
- психології навчання і виховання;
- розвитку психіки;
- становлення наукового розуміння психічних явищ у дитячому віці;
- сутності особистості дитини, її рушійних сил розвитку;
- психології пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сторони діяльності, індивідуальнопсихологічних особливостей дитини.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

Відповідно до освітньо-професійної програми Дошкільна освіта у ході вивчення освітнього компонента «Психологія педагогічна та дитяча» у здобувачів вищої освіти необхідно сформувані загальні і фахові (спеціальні) компетентності, а саме:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосовування загальних

психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові компетентності):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості ("Я" дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього та дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги, попередження та протидії булінгу.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-10. Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПР-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПР-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-21. Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

Soft skills: Системне, аналітичне та критичне мислення (здатність знаходити та аналізувати факти, події, зміни, визначати пріоритетні та другорядні елементи у системі); дитиноцетризм у роботі вихователя

(сприймання дитини як цінності, розуміння її потреб та швидкий підбір оптимальних педагогічних рішень для їх задоволення); комунікативні навички (готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу); навички командної роботи (здатність до роботи з оточуючими людьми, до ведення переговорів, до досягнення компромісів); лідерство (здатність очолити групу, вести її за собою, нести відповідальність за колективну діяльність, у т.ч. за невдачі); креативність (потреба у творчості та естетичний смак); адаптивність та кросфункціональність (здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються та є непередбачуваними, оперативно вирішувати освітні завдання в кризових умовах); емоційний інтелект (здатність розпізнавати емоції у себе та інших людей, розуміння причин зміни емоційного стану, здатність приборкувати емоції).

Методи навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом інформації: *словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, Office 365), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні*: ілюстрація, демонстрація; *практичні*: практичні роботи.

- за ступенем керування навчальною діяльністю: *під керівництвом науково-педагогічного викладача; самостійна робота здобувачів освіти*: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

4. СТРУКТУРА ОСВІТЬНОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Педагогічна психологія						

Тема 1. Предмет і методи педагогічної психології	13	2	2	3	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 2. Поняття навчання. Теорії навчання	13	2	2	3	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 3. Психологічні основи навчання	13	2	2	3	-	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 4. Психологія виховання	13	2	2	3	-	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 5. Психологія педагогічної діяльності	11	2	2	3	-	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Разом за модулем 1	37	10	10	15	2	12,5
Змістовий модуль 2. Дитяча психологія						
Тема 6. Дитяча психологія як складова вікової психології.	9	2	2	4	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 7. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки.	9	2	2	4	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 8. Розвиток дитини до народження.	9	2	2	4	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 9. Проблема психічного розвитку дитини.	9	2	2	4	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 10. Проблема вікової періодизації.	9	2	2	4	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 11. Вік немовля.	9	2	2	4	1	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 12. Психологія раннього дитинства.	8	2	2	4	-	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 13. Психологія дошкільного віку	7	2	2	3	-	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 14. Особистісна сфера дошкільника	7	2	2	3	-	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Тема 15. Психологія молодшого школяра	7	2	2	3	-	ДС, УО, ІРС, Р/2,5
Разом за модулем 2.	83	20	20	37	6	30
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						МКР /30

Модульна контрольна робота 2						МКР /30
ІНДЗ						2,5
Інше (вказати)						
Всього годин/ Балів	120	30	30	52	8	100 балів

* *Примітки:* ^{1/} *Teams* може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті в дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і методи педагогічної психології. Розкрийте важливість в системі методів психологічного дослідження вивчення продуктів діяльності. Як цей метод широко використовується в педагогічній практиці?	3
2	Тема 2. Поняття навчання. Теорії навчання. Розкрийте сутність та обґрунтуйте проблему неуспішності, її причини та запобігання.	3
3	Тема 3. Психологічні основи навчання. Визначте навчання як особливий вид групової діяльності, який включає навчальну й учбову діяльності, які мають принципову відмінність. Навчальна діяльність – це діяльність практична (діяльність вчителя), а учбова – теоретична (пізнавальна) діяльність учнів.	3

4	Тема 4. Психологія виховання. Розкрийте психологічні закономірності формування людини як особистості в умовах цілеспрямованої організації педагогічного процесу при взаємодії вихователів і дітей, взаємодії самих школярів, які є не тільки об'єктами, але й суб'єктами виховання.	3
5	Тема 5. Психологія педагогічної діяльності. Обґрунтуйте стиль педагогічної діяльності, як інтегративної характеристики, яка розкриває стиль керівництва, стиль спілкування, стиль поведінки та когнітивний стиль вчителя, які найбільш повно висвітлюються у типах стилю праці вчителя.	3
6	Тема 6. Дитяча психологія як складова вікової психології. Розкрийте біографічний метод як збір та аналіз даних про життєвий шлях особистості. Знаючи основні періоди життя дитини, можна зрозуміти, в результаті яких обставин сформувались ті чи інші риси характеру.	4
7	Тема 7. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки. Назвіть основні закономірності розвитку психіки і дайте їм характеристику. Назвіть основні фактори розвитку особистості і дайте їм характеристику.	4
8	Тема 8. Розвиток дитини до народження. Визначте причини загрози нормальному розвитку після народження дитини.	4
9	Тема 9. Проблема психічного розвитку дитини. Дайте характеристику основних напрямків процесу психічного розвитку дитини: - розвиток знань і способів діяльності в процесі навчання; - розвиток психологічних механізмів їх застосування; - розвиток загальних властивостей особистості.	4
10	Тема 10. Проблема вікової періодизації. Визначте сенситивні періоди для організації ефективного соціального впливу на формування особистості.	4
11	Тема 11. Вік немовля. Дайте характеристику новоутворенням віку немовля: 1. Активна і пасивна мова. 2. Самостійне переміщення, 3. Дифренційованість почуттів. 4. Прояв короткочасної пам'яті.	4

12	Тема 12. Психологія раннього дитинства. Розкрийте специфіку спілкування в ранньому віці.	4
13	Тема 13. Психологія дошкільного віку. Дайте характеристику моральним нормам у дошкільному віці.	3
14	Тема 14. Особистісна сфера дошкільника. Розкрийте основні компоненти готовності дошкільника до навчання у школі.	3
15	Тема 15. Психологія молодшого школяра. 1. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку та провідну діяльність у молодшому шкільному віці. 2. Які основні новоутворення виникають у молодшому шкільному віці? 3. Охарактеризуйте особливості розвитку самосвідомості дітей молодшого шкільного віку.	3
		52

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – це вид навчально-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета навчально-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної навчально-дослідної діяльності.

Завдання передбачає ґрунтовне опрацювання теоретичного матеріалу, першоджерел та додаткової літератури з теми, яка обирається студентом.
Реферат (10-15 друкованих сторінок).

Орієнтовна схема реферативного повідомлення:

1. Загальна характеристика досліджуваної проблеми.
2. Аналіз історії проблеми та ступінь її розробленості.
3. Основні питання, яким приділяють увагу дослідники.

4. Висновки та оцінка здобувачем освіти досліджуваної проблеми за власними критеріями.
5. Список використаних джерел.

Перелік тем ІНДЗ

1. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
2. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності.
3. Структура педагогічних здібностей.
4. Стилi педагогічної діяльності.
5. Поняття про вік людини; різновиди віку.
6. Періодизація психічного розвитку людини.
7. Методи вікової психології.
8. Педагогічна психологія та її галузі.
9. Методи педагогічної психології.
10. Педагогічна діяльність: характеристика та зміст.
11. Основні умови психічного розвитку людини.
12. Сучасна періодизація психічного розвитку людини.
13. Етапи розвитку дитини у пренатальному стані.
14. Центральне психологічне новоутворення періоду новонародженого.
15. Криза народження та її характеристика.
16. Криза першого року життя: симптоми, шляхи подолання.
17. Центральні психологічні новоутворення немовлячого періоду.
18. Особливості пізнавальної сфери у ранньому дитинстві: сприймання, пам'ять, уява, увага.
19. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві. Егоцентричне мовлення. Білінгвізм.
20. Особистісна та вікова зумовленість мислення.
21. Страхи та тривоги у ранньому дитинстві; їхні причини та різновиди.

22. Становлення Я-концепції у ранньому дитинстві.
23. Криза третього року життя: симптоми, шляхи подолання.
24. Страху та тривоги у пізньому дитинстві.
25. Взаємини з батьками і ровесниками у пізньому дитинстві.
26. Криза сьомого року життя: симптоми, шляхи подолання. 27. Центральні психологічні новоутворення пізнього дитинства.

7. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Психологія педагогічна та дитяча» здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи

здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бали, однак при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, **40**.

Таблиця 4

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2,5	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
2	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1,5	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
1	Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
0,5	Оцінюється робота здобувача освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання ІНДЗ

К-ть балів	Критерії оцінювання роботи
1	Якість, чіткість, обґрунтованість добору дидактичного матеріалу. Вміння здобувача освіти стисло визначати ключові позиції, які викладені у проблематиці обраної теми.
1	Творчий підхід до виконання ІНДЗ
0,5	Якість оформлення роботи. Відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.
2,5	Разом

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання (контрольної роботи, письмового або комп'ютерного тестування) та проводиться або під час навчального заняття (його частини), або поза розкладом згідно за окремим графіком. Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить, як правило, не більше як **60**.

Підсумкову модульну оцінку визначаємо в балах як суму поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час на консультаціях за графіком, затвердженим на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо з освітнього компонента підсумкова оцінка (бали) як сума підсумкових модульних оцінок становить не менше як 75 балів, то, за

згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні

форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності](#) Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (після погодження з деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають і освітньому компоненту в цілому, і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

8. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки:

https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4_%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf

Підсумковий контроль знань здобувачів освіти з ОК «Психологія педагогічна та дитяча» виставляється без складання іспиту за результатами поточного і модульного контролю у випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом, і набрав при цьому не менше як 75 балів.

Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти.

У випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, здобувач складає іспит у формі письмового або усного опитування, яке охоплює весь матеріал тем модуля. У цьому випадку на іспит вноситься 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно з розкладом. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Оцінка за складання іспитів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у лінгвістичну та шкалу ECTS.

Питання до екзамену:

1. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки. Предмет педагогічної психології.
2. Методи педагогічної психології. Класифікація методів.
3. Поняття про навчання та його психологічні механізми.
4. Психологічний погляд на дидактичні принципи.
5. Теорії навчання.
6. Класифікація навчання.

7. Моделі навчання.
8. Психологічні основи змісту навчання.
9. Управління процесом навчання.
10. Загальне поняття про психологію виховання. Теорії виховання.
11. Предмет і завдання психології виховання.
12. Загальне поняття про психологію виховання. Предмет і завдання психології виховання.
13. Виховання як формування цілісної особистості.
14. Психологічні механізми виховання
15. Психолого-педагогічні прийоми виховання.
16. Методи і прийоми формування досвіду громадянської поведінки.
17. Методи стимулювання і корекції поведінки.
18. Поняття про моральність. Вчинок як одиниця моральної поведінки.
19. Критерії та показники вихованості. Рівні моральної вихованості.
20. Вікові аспекти виховання. Дошкільний вік. Молодший шкільний вік.
21. Психологічні особливості виховання дітей з асоціальною поведінкою.
22. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
23. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності.
24. Структура педагогічних здібностей.
25. Характеристика основних функцій та педагогічних умінь.
26. Стилї педагогічної діяльності
27. Розвиток і формування. Загальне поняття про психічний розвиток.
28. Особливості психічного розвитку.
29. Рушійні сили розвитку психіки.

30. Навчання, виховання і розвиток психіки
31. Вікова періодизація психічного розвитку
32. Погляди науковців на особливості розвитку.
33. Дія біологічних і соціальних факторів на ембріональний розвиток.
34. Загальна характеристика розвитку у ембріональний, пренатальний період та після народження.
35. Прояв безумовних і умовних рефлексів після народження.
36. Основні теорії психічного розвитку дитини.
37. Психічний розвиток і навчання.
38. Визначення психологічного віку.
39. Критерії вікової періодизації.
40. Поняття про кризи та сенситивні періоди психічного розвитку людини.
41. Вік немовля. Фізіологічний розвиток.
42. Вік немовля Динаміка розвитку рухів.
43. Вік немовля. Розвиток мови.
44. Вік немовля. Розвиток психіки.
45. Вік немовля. Емоційне спілкування – як провідна діяльність.
46. Вік немовля. Основні новоутворення віку.
47. Раннє дитинство. Фізичний розвиток.
48. Раннє дитинство. Предметна діяльність.
49. Раннє дитинство. Розвиток мови.
50. Раннє дитинство. Пізнавальна сфера.
51. Раннє дитинство. Усвідомлення власного «Я» та криза трьох років.
52. Загальна характеристика дошкільного віку.
53. Дошкільний вік. Фізіологічні зміни.
54. Дошкільний вік. Розвиток мови.

55. Дошкільний вік. Пізнавальна сфера.
56. Умови розвитку особистості у дошкільному віці.
57. Мотиви поведінки дошкільника.
58. Самооцінка й самоусвідомлення у дошкільному віці.
59. Розвиток почуттів у дошкільному віці.
60. Розвиток волі у дошкільному віці.
61. Параметри психологічної готовності до школи.
62. Загальна характеристика розвитку молодшого школяра (зрілої дитини).
63. Розвиток самосвідомості молодшого школяра.
64. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра.
65. Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра.

Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
82-89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75-81	Добре	C	загалом хороша робота
67-74	Задовільно	D	непогано
60-66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1-59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія: навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 112 с.
2. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Практикум. Київ, КНТ. 2019. 204 с.
3. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 392 с.
4. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. С.392.
5. Кацавець Р. Вікова психологія. Київ, Алерта. 2019. 112 с.
6. Корчакова Н.В. Психологічні основи дитячої самопрезентації: монографія. Київ : Центр навчальної літератури 2021. 228 с.
7. Кузікова, С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції [Текст] : навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми : Університетська книга, 2020.300 с.
8. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія : навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 128 с.
9. Писоцький В.П. Психічний розвиток та формування особистості в онтогенезі. Київ : КНТ 2019. 144 с.
10. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 384 с.

Додаткова

1. Гошовська Д.Т. *Психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу*: [навч.-метод. посіб. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі українки, 2012. 220 с.
2. Гоян І.М., Палій А.А. *Методика діагностики психічного розвитку дітей*; за ред. А.А. Палія. Івано-Франківськ, 2014. 434.

3. Гоян І.М., Палій А.А. *Психодіагностичний, психокорекційний і розвивально-виховний практикум у дитячому садку*: навчальний посібник. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2010. 588 с.
4. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. *Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами*: [Навчальний посібник]. Суми: ВТД "Універсальна книга", 2008. 302 с.
5. Дучимінська Т., Коць М., Кульчицька А. Емоційний інтелект та соціальні навички у дітей з особливими освітніми потребами: діагностично-дослідницький аспект. *Психологічні перспективи*. № 39. 2022. С. 99-111.
6. Коробко С.Л., Коробко О.І. *Робота психолога з молодшими школярами* : методичний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2006. 416 с.
7. Корольчук М. С., Осьодло В. І. *Психодіагностика* : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. ; за заг.ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-центр, 2004. 400с.
8. Костючик Н.С., Коць М.О. *Теоретико-методичні засади навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами* : навчально-методичний збірник. Луцьк : ПП. Іванюк В. П., 2015. 372 с.
9. Коць М.О., Демчук С.М. Особливості діагностики уваги молодших школярів з особливими освітніми потребами, які мають порушення мовлення. *Сучасна наука та освіта Волині : зб. матеріалів наук.-практ. конф.*, 22 листоп. 2018 р., м. Володимир-Волинський. / упоряд., голов. ред. Б. Є. Жулковський. Луцьк : Волиньполіграф, 2018. С. 481-483.
10. Коць М.О., С.В.Куляк. Професійне самовизначення та особливості професійної орієнтації дітей з вадами психофізичного розвитку. *Освітні горизонти. Інформаційно-методичний вісник* ; Луцьк, 2018. С. 775-780.

11. Коць М.О., Тучак А.М. Професійне самовизначення у процесі соціалізації дітей з вадами психофізичного розвитку. *Медико-біологічні проблеми фізичного виховання різних груп населення, ерготерапії, інклюзивної та спеціальної освіти : матеріали IV наук.-практ. конф.* (м. Луцьк, 13 лютого 2019 р.) ; ред. В. В. Чижик. Луцьк: ЛІРоЛ, 2019. С. 71-73.
12. Коць М., Давидюк К. Особливості мотивації до навчання дітей старшого шкільного віку. *Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; гол. ред. Я. Гошовський.* Луцьк : Вежа-друк, 2019. С. 129–133.
13. *Основи наукових досліджень* (<https://www.docsity.com/ru/osnovi-naukovih-doslidzhen/1526576/>).
14. *Психолого-педагогічна корекція та фізична терапія дітей з особливими освітніми потребами* [Текст]: навчально-методичний посібник / упоряд. М. О. Коць, С. М. Демчук, Н. С. Костючик; за ред. Л. І. Волинець. Луцьк : ПП Іванюк, 2022. 512 с.

Навчально-методичне видання

Автор: Коць Михайло Онисимович

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНА ТА ДИТЯЧА

методичні рекомендації до вивчення освітнього компонента

Друкується в авторській редакції